

Skibniewska, Halina

Skład Towarzystwa Naukowego Warszawskiego : (kadencja 1992-1994) : Wspomnienia pośmiertne : Kazimierz Wejchert (1912-1993)

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 56, 50-51

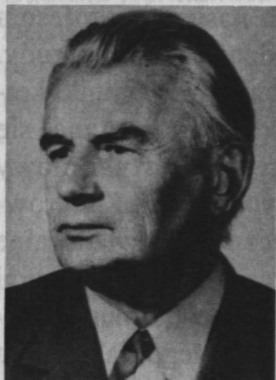
1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KAZIMIERZ WEJCHERT

(1912 – 1993)

Prof. Kazimierz Wejchert – wybitny urbanista teoretyk i praktyk, uznany autorytet w kraju i za granicą, twórca własnej szkoły kształtowania przestrzeni miasta – przez okres półwiecza uczył wychowanków naszej Uczelni rzetelności zawodu, wyobraźni przestrzennej, zaangażowania w społeczny etos polskiego urbanisty.

Urodzony 14 III 1912 r. w Smoleńsku, w 1919 r. wraca z rodzicami do Polski, kończy w 1935 r. Politechnikę Warszawską, a w czasie okupacji (1940 r.) pracuje jako asystent a potem adiunkt na

tajnym Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej w Katedrze prof. Tadeusza Tołwińskiego, broni (w 1944 r.) – celująco ocenioną pracę doktorską na temat miasteczek polskich „Miasteczko polskie jako zagadnienie urbanistyczne”.

Uczestniczy w Powstaniu Warszawskim, dostaje się do niewoli hitlerowskiej, gdzie – na przekór okrucieństwu egzystencji obozowej – odtwarza z pamięci plany małych miast polskich.

Po wojnie wraca na Uczelnię i jednocześnie włącza się w ów szczególny, dziś zapoznany, heroiczny okres odbudowy kraju. Z właściwą sobie pasją, siłą i potrzebą działania, skupia koło siebie „uderzeniową” drużynę oddanych sprawie współpracowników, kolegów i studentów. Jego doświadczenia teoretyczne nad kształtowaniem małych miast polskich stanowią cenne inspiracje metodyczne i praktyczne do ich odbudowy. W planie każdego miasta szuka tożsamości, którą wyznacza przeszłość kulturowa, przyrodniczy i krajobrazowy *genius loci*, możliwości rozwoju w charakterystycznym kontekście społecznym. Owo uparte wydobywanie ciągłości kultury polskiej miało – w kraju zniszczonym wojną – znaczenie szczególne, większe niż w innych, szczęśliwszych krajach.

W tym okresie jest autorem lub współautorem, około 70 tzw. uproszczonych planów zagospodarowania przestrzennego miast ziem zachodnich i z kolei – planów ogólnych wielu miast Śląska, Mazowsza i innych obszarów.

Pracą Jego życia, prowadzoną wspólnie z Hanną Adamczewską-Wejchert, są już od 1951 r. do dnia dzisiejszego – plany urbanistyczne we wszystkich skalach i nadzory realizacyjne – nowego miasta Nowe Tychy. Odtąd dzieli każdy pracowity tydzień na czas „tyski” i czas „warszawski”, prowadząc równocześnie prace dydaktyczne, naukowe,

publikacyjne. Przechodzi kolejne szczeble kariery nauczyciela akademickiego. W 1968 r. zostaje profesorem zwyczajnym oraz dyrektorem Instytutu Urbanistyki i Planowania Przestrzennego (1970 - 1979), co pozwoli Mu przekształcić Instytut w kompleksowo i wielostronnie pracującą placówkę naukową, badawczą i dydaktyczną. Podejmuje tematy węzłowe, kieruje wydawnictwami naukowymi Instytutu. Wychowawca wielu pracujących dziś w kraju i za granicą polskich urbanistów i planistów średniego i młodszego pokolenia. Członek-korespondent Deutsche Akademie für Städtebau und Landesplanung (od 1978 r.), Przewodniczący Komitetu Architektury i Urbanistyki PAN (1981 - 1990), prowadzi wykłady na wielu uczelniach zagranicznych w Europie i Ameryce Północnej.

Autor wielu podręczników i publikacji, a wśród nich tak cennych, jak „Miasteczko polskie jako zagadnienie urbanistyczne” (1947 r.), „Miasto na warsztacie” (1969 r., wyd. ang. 1972 r.), „Elementy kompozycji urbanistycznej” (1974 r., wyd. niem. 1979 r.), „Małe miasta” (z H. Adamczewską-Wejchert, 1985 r.) oraz dwie nowe książki „Przestrzeń wokół nas” (1994 r.) i druga monografia „Małe miasta” (z H. Adamczewską-Wejchert, w druku). Odnaczony wieloma nagrodami, a w tym Nagrodą Państwową I stopnia (dwukrotnie: 1964 r., 1980 r.) i Nagrodą Honorową Stowarzyszenia Architektów Polskich oraz Międzynarodową Nagrodą im. Gottfrieda von Herdera na Uniwersytecie Wiedeńskim „za wkład w kulturę Europy”.

W pracy urbanisty i dydaktyka Profesor Wejchert kojarzy doświadczenia twórcze, zdobycze nauki, prognozy badań socjologicznych społeczności miejscowych. Proponuje teoretyczne i praktyczne zasady kształtowania współczesnych przestrzeni polskiego miasta. Zwraca uwagę na piękno i wartość przestrzeni, tłumaczy współzależności zdarzeń, sekwencji i prawideł gry przestrzennej. W koncepcji miasta przywraca zaniedbywany w ówczesnej praktyce urbanistycznej – charakter „miejskości” tak aktualnie poszukiwany. Wprowadza zasadę hierarchii i różnorodności przestrzeni oraz elementy krystalizujące miasto, stanowiące główną ośnowę organizmu przestrzennego, w którą można wpisywać elastycznie, kroczące z czasem programy miejskie. Szkoła planowania miasta prof. Wejcherta łączy spuściznę kultury europejskiej, świadomość polskiego dziedzictwa, odpowiedź na wyzwanie współczesności *hic et nunc*. Zmarł 3 maja 1993 r.

Profesor Kazimierz Wejchert, zasłużony nauczyciel i nauczyciel nauczycieli, swoją twórczością, wkładem prac teoretycznych i metodycznych w rozwój polskiej urbanistyki, postawą moralną i społeczną – w pełni zasługuje na wpisanie Go w poczet wybitnych Polaków.

Halina Skibniewska